

un divan al pati | JOAN GIBERT

Educació i psicoanàlisi

No cal que tots sapiguem de tot, ni que ens convertim en psicoanalistes, sovint n'hi ha prou de preguntar-se el perquè de tal o tal altra conducta que ens incomoda.

Amb el curs escolar tot just encetat m'ha semblat oportú portar a la secció del divan l'educació i la psicoanàlisi. Per fer-ho més entenedor, intentaré defensar l'oportunitat il·lustrant-ho amb un exemple.

Les pel·lícules de Woody Allen han popularitzat tant el divan que, encara que no s'hagi acudit mai a un psicoanalista, tothom en coneix el funcionament. Es tracta, com se sap, d'una experiència basada en l'encontre entre algú amb un determinat malestar i el psicoanalista. En el decurs de la cura, aniran emergint les causes desconegudes d'aquell malestar i, a poc a poc, s'anirà transitant cap al saber inconscient, un saber que, d'entrada, es presenta enigmàtic per al mateix subjecte i que, un cop s'hi accedeix, mostra la seva vessant curativa.

- Sovint observem com determinats alumnes es comporten correctament i educadament amb alguns mestres i molt malament amb d'altres; de la mateixa manera alguns fills contesten bé al pare i de mala manera a la mare, o a l'inrevés. Què és el que fa que les coses siguin així?

En el cas de l'educació, sigui a casa, sigui a l'escola o a l'institut, la trobada esdevé entre un jove i l'autoritat dels pares, mestres o professors. A l'horitzó hi ha també l'accés a un saber doble: d'una banda, el saber de les matèries i, d'altra, el saber comportar-se de forma educada.

Generalment, les dificultats de l'educació se centren en aquest darrer punt; tant és així que, amb molta freqüència, observem com es multipliquen els problemes d'aprenentatge quan, per la causa que sigui, el subjecte no dóna el seu consentiment. Com aconseguir el consentiment del subjecte? Fer-se aquesta pregunta no és un mal punt de partida.

Sovint observem com determinats alumnes es comporten correctament i educadament amb alguns mestres i molt malament amb d'altres; de la mateixa manera alguns fills contesten bé al pare i de mala manera a la mare, o a l'inrevés. Què és el que fa que les coses siguin així? Sovint se'ns escapa el fet que l'encontre és cosa de dos i que els adults no sempre encertem en la manera de dir i de fer.

Ens cal ser conscients que, en més d'una ocasió, som nosaltres



El mes de setembre marca l'inici del nou curs escolar. / Q.P.

els que, sense pretendre-ho, provoquem o agreuem el conflicte. Anem a pams i tornem a la parella psicoanàlisi i educació de l'inici. Per poc que hi reflexionem, ens adonarem que, tant al psicoanalista com a l'educador, se'ls suposa un saber; al primer, un saber sobre el símptoma; al segon, un saber sobre el fet d'educar. És de l'encontre d'aquests sabers suposats que en pot sortir un *savoir faire* amb allò que fa obstacle a l'educació.

No fa gaire, en una jornada clínica vaig poder escoltar el cas d'un adolescent que havia perdut l'interès pels estudis. De cop i volta, sense causa aparent, un xicot que anava bé a l'escola i que tenia un comportament exemplar, va començar a treure males notes i a fer de les seves. Aquest canvi sobtat no va passar desapercebut ni pels pares ni pels professors. Es van encendre les alarmes i van consultar un professional.

En aquest jove el símptoma pren la forma d'una inhibició en relació al saber: «Saber... per a què?» En el decurs de la cura analítica, es va veure que aquest símptoma havia aparegut en assabentar-se que els seus pares l'havien adoptat quan era una criatura. Aquesta notícia, no volguda, va fer trontollar el món imaginari i simbòlic que l'havia sustentat fins aleshores i el va dur a prendre una posició de negació en relació al saber.

Fins que no el va poder elaborar i no va aconseguir posar paraules al seu malestar, no va cedir la inhi-

bició vers els estudis i els altres sabers. Aquest petit exemple permet il·lustrar el fet que, darrere d'un malestar, hi acostuma a haver una causa o raó subjectiva. Aquests dies que s'inicia un nou curs escolar convé no perdre-ho de vista.

- Se'ns escapa el fet que l'encontre és cosa de dos i que els adults no sempre encertem en la manera de dir i de fer. Ens cal ser conscients que, en més d'una ocasió, som nosaltres els que, sense pretendre-ho, provoquem o agreuem el conflicte

No cal que tots sapiguem de tot, ni cal, tampoc, que ens convertim en psicoanalistes; sovint n'hi ha prou de preguntar-se el perquè de tal o tal altra conducta que ens incomoda. Al cap i a la fi, són els interrogants els que ens haurien d'animar a buscar la resposta més adequada per a cada cas.

Un diàleg franc i obert entre psicoanàlisi i educació també hi podria ajudar.



la galeria | XÈNIA BUSSÉ

Arrelats als records

Amb pocs dies de diferència, dues coneixences fortuïtes m'han fet recordar la importància que els paisatges i els indrets on un viu, ni que sigui una temporada, tenen per a cadascun de nosaltres. De manera profunda, transcendent i definitiva. En primer lloc, a un dels escassos trens que des de fa poc comuniquen Valls amb la capital del país i de resultes de les queixes sobre aquesta circumstància i sobre les veus en *off* que anuncien llocs anomenat «Nules» –al País Valencià, per cert– o «Picamoicsons», vaig trobar-me una barcelonina trasplantada a Valls per amor. Una bonica història, almenys. La noia, pedagoga a mig fer la tesi, viu actualment al Mas Barbat, on el seu company treballa duent les terres de la família propietària. De seguida vam lligar caps, Mas Barbat, les Fasines, el Mas del Llop... Tot el que per ella eren els paisatges presents per a una servidora eren imatges tretes del passat, de la infantesa felicíssima que va transcórrer en aquestes paratges. En un i altre record, el temps s'aturava calmosament entre muntanyes, pinedes i sorolls quasi perduts com ara una guineu bevent d'una bassa per regar l'hort.

L'altre cas va ser més trist, una senyora d'uns 60 i escaig saludava els meus gossets prop de casa meua a la gran urbs, i una cosa va dur a l'altra. La pobra dona sortia d'una depressió i havia d'enfrontar-se al terrible problema d'haver de defensar els seus drets amb unes forces que no tenia. Després de viure més de trenta anys amb el seu home –no es van casar mai–, ell va morir. Per no tenir el seu nom als papers, la família d'ell pretenia arrabassar-li la casa que la parella havia anat construint en una urbanització de Masmolets. La senyora plorava recordant les temporades que hi va passar amb el seu estimat, entre pins i puputs i abellerols, i es desesperava pensant el que podia perdre: no només una casa que era legítimament seva sinó el dret a ser-hi, a resseguir les ombres, les estones passades, unes alegries que s'havien acabat. No sé si la vaig ajudar a treure els ullals i decidir-se a lluitar per aquella casa de Masmolets. Quan recordava la seva vida, els escenaris de la memòria, plorava de tan clar que els veia.



opinió | XAVIER VALLS SERRA

El finançament

Ves per on, després de mesos i mesos discutint el nou finançament sense estirabots i aportant arguments, ara ens acusen de voler dividir el socialisme i també de conspirar per fer caure el govern de l'Estat. Quan ens barallàvem per l'Estatut, ja ens les vàrem sentir de tots colors. Malgrat que ens esforcem constantment per ser els motors de la imaginació i el treball que garanteix el funcionament de l'Espanya compartida, sempre ens veiem condemnats a aparèixer com els plorers, que mai no en tenim prou, encara que aboquem a la indigència la resta d'autonomies. Aquests dies un altre cop se'ns demana que fem l'exercici de rebaixar les nostres enfilades reivindicacions a canvi de res, per evitar fractures indesitjades. Als munyidors del nostre esforç, que han provocat en la societat catalana un cansament gairebé irreversible (ara hi ha qui en diu perplexitat), cal que algú els expliqui la necessitat de modificar les regles del joc, ja que no es pot viure de gorra per sempre. Tant els que ens renyen com els amics que tan amablement subvencionem, farien bé de llegir-se l'Estatut. Als uns i als altres ens pot agradar més o menys el text pactat al seu dia, però es tracta d'una llei aprovada pel Parlament espanyol i avalada pel poble català. Ara mateix, els catalans _gent assenyada_ simplement estem exigint que es compleixi. Si hi ha qui s'entesta a burlar-la, tenim tot el dret de fer-nos valer allà on calgui.